

Podsekretarz Stanu
Maria Ejchart

BK-VII.0520.383.2024
Warszawa, 27 grudnia 2024 r.

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

w odpowiedzi na interpelację nr 6157 złożoną do Ministra Sprawiedliwości przez Pana posła Adriana Witczaka oraz Pana posła Patryka Jaskulskiego w sprawie nowelizacji ustawy o komornikach sądowych, uprzejmie przedstawiam następujące informacje.

Ad 1 i 2

Ministerstwu Sprawiedliwości znane są postulaty środowiska komorniczego zgłaszane w pismach Krajowej Rady Komorniczej, dotyczące sytuacji asesorów komorniczych, w szczególności w kontekście ustawowego ograniczenia czasu trwania asesury komorniczej, koncepcji sekwencyjnego zdobywania uprawnień uzależnionych od stażu na stanowisku asesora komorniczego i końcowo postulatów zmierzających do umożliwienia asesorom komorniczym przechodzenia do innych zawodów prawniczych, takich jak adwokaci, radcowie prawni, czy referendarze sądowi. Wszystkie te postulaty zostały przedstawione na piśmie przez reprezentującą samorząd komorniczy Krajową Radę Komorniczą i są przedmiotem wnikliwej analizy zarówno pod kątem potrzeby zmian, jak i pilności ich wprowadzenia.

Podkreślenia wymaga, że wśród analizowanych postulatów za priorytetową uznano potrzebę zniesienia ustawowego czasu trwania asesury komorniczej.

Obowiązujący obecnie przepis art. 131 ust. 2 ustawy z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych (Dz.U. z 2024 r. poz. 1458), dalej: u.k.s., ograniczający czas trwania asesury do 6 lat, wprowadził bowiem funkcjonowanie dwóch reżimów prawnych regulujących okres, przez jaki asesor może zajmować stanowisko. Pierwszy - wynikający z uprzednio obowiązującej ustawy, która nie przewidywała czasowego ograniczenia asesury oraz drugi - wynikający z ustawy aktualnie obowiązującej, ograniczającej czas trwania asesury do 6 lat.

W ocenie Ministerstwa Sprawiedliwości zasadnym jest niezwłoczny powrót do asesury bezterminowej. Rozwiązanie przewidujące nieograniczony czas trwania asesury daje bowiem asesorom komorniczym swobodę podjęcia decyzji o momencie wystąpienia z wnioskiem o powołanie na stanowisko komornika. Decyzja ta może być zależna od wielu czynników np. od indywidualnego poczucia przygotowania do wykonywania zawodu komornika, zdobytego doświadczenia, sytuacji rodzinnej, zdrowotnej, czy w końcu możliwości finansowych.

Obecne rozwiązania ustanowione w kształcie obowiązującym na podstawie ustawy z 2018 r. (data wejścia w życie 1 stycznia 2019 r.), ograniczające do 6 lat czas trwania asesury komorniczej liczony od dnia pierwszego powołania na stanowisko asesora, skutkować będą już w czerwcu 2025 r. wygaśnięciem uprawnień zawodowych niektórych asesorów komorniczych w sytuacji, gdy nie wystąpią o powołanie ich na stanowisko komornika.

Wobec powyższego, w Ministerstwie Sprawiedliwości został przygotowany projekt ustawy o zmianie ustawy o komornikach sądowych obejmujący m.in. likwidację ograniczenia czasowego asesury. Projekt ten, w listopadzie 2024 r., przekazano wraz z wnioskiem o wprowadzenie do wykazu prac legislacyjnych i programowych Rady Ministrów.

Ad 3

W ramach prowadzonych prac analitycznych, Ministerstwo Sprawiedliwości dostrzega również potrzebę zmian nie tylko w zakresie czasu trwania asesury komorniczej, ale także co do weryfikacji dotychczasowych uprawnień asesorów komorniczych w kontekście postulowanej przez środowisko komornicze koncepcji sekwencyjnego zdobywania uprawnień przez asesora komorniczego. W szczególności zasadne jest rozważenie możliwości stopniowego poszerzania uprawnień asesora komorniczego w zależności od stażu pracy na tym stanowisku. Prace legislacyjne w tym obszarze wymagają jednak szerszej analizy i konsultacji.

Ad 4

Odnosząc się do pytania dotyczącego możliwości przechodzenia asesorów komorniczych do innych zawodów prawniczych tj. adwokatów, radców prawnych, czy też referendarzy sądowych, należy stwierdzić, że obecnie nie zidentyfikowano uzasadnionych podstaw do zmiany przepisów w kierunku uwzględnienia postulowanych rozwiązań.

Należy mieć na uwadze, że stosownie do zasady wynikającej z art. 65 pkt 4 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. prawo o adwokaturze (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 1564), dalej AdwU oraz z art. 24 ust. 1 pkt 6 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (t.j. Dz.U. z 2024 r. poz. 499), dalej RadU, warunkiem wpisu na listę adwokatów lub radców prawnych jest m.in. odpowiednio - odbycie aplikacji adwokackiej oraz złożenie egzaminu adwokackiego oraz odbycie aplikacji radcowskiej i złożenie egzaminu radcowskiego.

Wyjątki od przedstawionej zasady zostały zawarte w art. 66 AdwU oraz art. 25 RadU.

Do pierwszej grupy wyjątków należy posiadanie określonych tytułów i stopni naukowych (profesora i doktora habilitowanego nauk prawnych), wykonywanie określonych zawodów prawniczych przez określony czas, a także legitymowanie się określonym doświadczeniem zawodowym przy jednoczesnym posiadaniu zdanego egzaminu sędziowskiego, prokuratorskiego lub notarialnego albo posiadanie stopnia naukowego doktora nauk prawnych (art. 66 ust. 1 AdwU oraz art. 25 ust. 1 RadU).

Do drugiej grupy z kolei należy posiadanie tytułu doktora nauk prawnych i określony czas wykonywania odpowiedniego zawodu prawniczego, co wiąże się z nabyciem określonego doświadczenia w praktycznym stosowaniu prawa (art. 66 ust. 2 AdwU oraz art. 25 ust. 2 RadU).

Określone w omawianych przepisach kwalifikacje w postaci tytułów naukowych i złożonych egzaminów zawodowych mają za zadanie równoważyć doświadczenie w praktycznym stosowaniu prawa, jakie zdobywają aplikanci odbywający aplikację

adwokacką czy radcowską. Stopień opanowania umiejętności teoretycznych i praktycznych, weryfikowany jest natomiast egzaminem zawodowym.

Asesorzy komorniczy co prawda zdobywają doświadczenie w praktycznym stosowaniu prawa, jednakże przede wszystkim dotyczącym wycinka procedury cywilnej, jakim jest postępowanie egzekucyjne. Uzyskanie prawa do wykonywania zawodu wiąże się natomiast z koniecznością świadczenia pomocy prawnej w szerokim aspekcie spraw, nie tylko z zakresu prawa cywilnego, lecz również karnego, jak i administracyjnego, w tym podatkowego.

Argumentem przemawiającym za przechodzeniem asesorów komorniczych do innych zawodów prawniczych nie może być trudna sytuacja finansowa związana z wysokimi kosztami utworzenia kancelarii komorniczej, co wybrzmiewa z przedmiotowej interpelacji. Wskazać trzeba, że asesorzy komorniczy, z uwagi na węższy program aplikacji komorniczej i tym samym węższy zakres obejmujący zagadnienia na egzaminie komorniczym, nie są merytorycznie przygotowani do pełnienia zawodu adwokata, czy też radcy prawnego.

Zaznaczyć należy, że w odróżnieniu od aplikacji adwokackiej i radcowskiej, program aplikacji komorniczej oraz plan szkolenia aplikantów komorniczych nie obejmuje zajęć z zakresu prawa karnego, czy to materialnego, czy procesowego. Ponadto aplikacja komornicza trwa dwa lata tj. o rok krócej od aplikacji adwokackiej czy radcowskiej.

Wprawdzie w art. 66 ust. 1 pkt 2 AdwU oraz w art. 25 ust. 1 pkt 2 RadU przewidziano, że na listę adwokatów lub radców prawnych, bez spełnienia wymogu odbycia aplikacji adwokackiej i złożenia egzaminu adwokackiego oraz bez odbycia aplikacji radcowskiej i złożenia egzaminu radcowskiego może zostać wpisana osoba, która przez okres co najmniej 3 lat wykonywała zawód komornika, to jednak zakres czynności, do których umocowany jest asesor komorniczy w trakcie asesury jest znacznie węższy od czynności podejmowanych przez komornika sądowego i każdorazowo wymaga udzielenia asesorowi przez komornika zlecenia do ich wykonania (art. 138 ust. 1 u.k.s.) Jedynie w przypadku pełnienia przez asesora komorniczego funkcji zastępcy komornika, w zakresie czynności, o których mowa w art. 3 u.k.s., asesorowi przysługują prawa i obowiązki komornika sądowego. Jest to jednak sytuacja wyjątkowa i dodatkowo ograniczona w czasie długością sprawowania zastępstwa - maksymalnie 60 dni w roku kalendarzowym (art. 43 ust 3 u.k.s.).

Ponadto należy mieć świadomość, że zawody adwokata i radcy prawnego są zawodami zaufania publicznego, a dostęp do nich jest regulowany w celu zapewnienia najwyższej jakości usług prawniczych dla społeczeństwa. Daje to gwarancje uzyskania przez zainteresowane podmioty pomocy prawnej na najwyższym poziomie.

Z powyższych powodów, Ministerstwo Sprawiedliwości nie podziela stanowiska przedstawionego w interpelacji, że legitymowanie się przez asesora komorniczego pięcioletnim stażem pracy, winno stanowić uprawnienie do wpisu na listę adwokatów lub radców prawnych bez obowiązku odbycia aplikacji oraz złożenia egzaminu zawodowego na adwokata lub radcę prawnego. W pierwszej kolejności bowiem musiałyby zostać zainicjowane czynności zmierzające do wprowadzenia zmian w programie aplikacji komorniczej oraz w szkoleniu aplikantów komorniczych, a to z pewnością wiązałoby się z wydłużeniem okresu odbywania aplikacji komorniczej oraz wzrostem ponoszonej z tego tytułu opłaty.

W kwestii postulatu dotyczącego umożliwienia asesorum komorniczym uczestnictwa w konkursach na wolne stanowisko referendarza sądowego należy pamiętać, że stosownie do regulacji zawartej w art. 149 § 1 pkt 5 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. prawo o ustroju sądów powszechnych (t.j. Dz. U. z 2024 r., poz. 334), na stanowisko referendarza sądowego, może być wpisana osoba, która zdała egzamin referendarski, sędziowski, prokuratorski, notarialny, adwokacki albo radcowski lub ukończyła aplikację sędziowską albo aplikację prokuratorską, lub uzyskała wpis na listę adwokatów albo wpis na listę radców prawnych albo została powołana przez Ministra Sprawiedliwości na notariusza, przy czym wymóg powyższy, nie dotyczy tego, kto przed mianowaniem przez okres co najmniej 5 lat był zatrudniony na stanowisku asystenta sędziego w pełnym wymiarze czasu pracy.

Przepis art. 93 ust. 1 u.k.s. wskazuje natomiast cel odbycia aplikacji komorniczej - jakim jest zaznajomienie aplikanta z całokształtem pracy komornika oraz przygotowanie do należytego i samodzielnego wykonywania zawodu komornika. Powyższa regulacja determinuje pogląd, że asesory komorniczy nie mają wystarczającego przygotowania do wykonywania zawodu referendarza sądowego.

Należy bowiem podkreślić, że referendarze są uprawnieni do wykonywania czynności orzeczniczych w postępowaniu karnym, postępowaniu rejestrowym, postępowaniu wieczystoksięgowym, postępowaniu upominawczym i nakazowym, w sprawach szeroko pojętej pomocy prawnej, rozliczania kosztów, przyznania biegłym wynagrodzenia, zwrotu kosztów stawiennictwa itp., a także w postępowaniu klauzulowym i egzekucyjnym.

Potrzeby sądów powszechnych mogą przesądzać o tym, iż stanowiska referendarskie zostaną przydzielone do wydziałów, w których nie prowadzi się spraw w postępowaniu egzekucyjnym (gospodarcze, wieczystoksięgowe, karne). Przydatność referendarza, uprzednio będącego asesorem komorniczym, w takich wydziałach byłaby znikoma. Dla aplikantów referendarskich, sędziowskich, a nawet prokuratorskich, program aplikacji w znacząco szerszym zakresie uwzględnia potrzeby i konieczność pracy na wielu odcinkach. Osoby mające zdany odpowiedni egzamin zawodowy są z założenia bardziej wszechstronnie przygotowane do wykonywania czynności referendarza sądowego. Dotyczy to także asystentów sędziego, wykonujących czynności w wydziałach cywilnych.

Z powyższych powodów, Ministerstwo Sprawiedliwości nie widzi aktualnie uzasadnionych podstaw do zmiany przepisów ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. - *Prawo o ustroju sądów powszechnych*, w kierunku zaproponowanym w interpelacji poselskiej.

Z wyrazami szacunku

Maria Ejchart
Podsekretarz Stanu

/podpisano elektronicznie/